

**YOSHLAR MA'NAVIYATI VA VATANPARVARLIGINI YUKSALTIRISHNING  
ZAMONAVIY USULLARI.**

**Xurramov Turg'un**

*O'zMu Ijtimoiy gumanitar fanlarni o'qitish metodikasi magistranti.*

**Annotatsiya.** *Ushbu maqolada yurtimizdagi yoshlar ma'naviyati va ularni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash hamda, uni yuksaltirish haqida so'z boradi.*

**Kalit so'zlar.** *Yoshlar, taraqqiyot, vatanparvarlik, jamiyat, tarbiya, vatan, muammo, zamonaviy yondashuv.*

Yangi O'zbekistonning yosh avlodini vatanparvarlik ruhida tarbiyalash muammosi mamlakatimiz taraqqiyoti yo'lidagi dolzarb masalalardan biridir. Bugungi kunda nafaqat geografik, geosiyosiy jihatdan, balki jamiyatimiz hayotining barcha jabhalarida sodir bo'layotgan global o'zgarishlar munosabati bilan bu muammo alohida ahamiyat kasb etmoqda. Shunday qilib, keling, muammoni savollar bilan aniqlashga harakat qilaylik: Zamonaviy vatanparvarlik tarbiyasining maqsadlari nimadan iborat? Vatanparvarlik tarbiyasi doirasida qanday mavzular yoritilgan? Vatanparvarlik tarbiyasi darslari qanchalik tez-tez tashkil etiladi? O'zbekistondagi zamonaviy geosiyosiy, ijtimoiy, iqtisodiy, millatlararo vaziyat yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash muammosini o'zgartirdi. Bunday holatning asosiy sababi, afsuski, yoshlarni mamlakatning umumiy farovonligi g'oyasi yoki shaxsiy o'sish mazmuni bilan emas, balki o'ziga jalb etadigan jamoaviy dam olish shakllarining yuqori faolligidir. qulaylik, "demokratizm", so'z va harakat erkinligi.

Ushbu muammoning dolzarbliigi jamiyatning yoshlarni vatanparvarlik tarbiyasiga bo'lgan ehtiyoji bilan bog'liq bo'lib, bu bir necha sabablarga ko'ra alohida ahamiyatga ega:

- yosh avlodning xabardorlik darajasi (ko'pincha salbiy) ortib bormoqda;
- qo'shimcha ravishda katta daromad keltiradigan ijtimoiy tarmoqlardagi kontent uchun har qanday shov-shuv, hazil va layk to'plash maqsadida "demokratlashtirish" jarayonlari va "bepul" harakatlar namoyon bo'lishi. Bularning barchasi, o'z navbatida, yosh avlod tomonidan so'z, harakat erkinligi namoyon bo'lishining mohiyatini va natijada vatanparvarlik tuyg'usining o'zini anglashda muayyan qiyinchiliklar tug'diradi;
- zamonaviy yoshlar muayyan vaziyatlardan, maktablardan yoki keksa avlod vakillari tanish bo'lgan vatanparvarlik tarbiyasi harakatidan o'tmagan.

bugungi kunda o'zbek xalqining asrlar davomida shakllangan umuminsoniy ma'naviyatini va milliy qadriyatlarini singdirish yoshlarni vatanparvar, barkamol inson qilib tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi. Mamlakatimizda yosh avlodni Vatanga muhabbat ruhida tarbiyalash madaniyat va san'at sohasining asosiy masalalaridan biri sifatida qaralmoqda. Chunki, madaniyat va san'at jamiyat hayotining muhim ajralmas

qismi bo'lib, u inson ruhiyatiga kuchli ta'sir ko'rsatish imkoniyatiga ega. Milliy Vatanparvarlik haqida so'z borganda, bu o'zbek xalqining qoniga singib ketgan imon, insof, mehr-muhabbat, oqibat, shavqat, or-nomus, ona yurtiga, o'z eliga sadoqat ahloqiy ma'naviy qadriyatlar, g'oyalar, qarashlar yig'indisi tushuniladi. Ta'lim muassasalarida ham Vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirish, tarbiyalash ta'limining asosiy mazmunini tashkil etmoqda. Vatanparvarlik his-tuyg'ularini shakllantirishda O'zbekistonning davlat ramzlari bayroq, gerb, madhiya, o'zbek tili, Konstitutsiya va boshqa shu millatga, shu zaminga xos, mos bo'lgan tuyg'ular, fazilatlar o'tkazilayotgan madaniy-ma'rifiy faoliyatda o'z aksini topmoqda. Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash masalasi davlat darajasidagi masalalardan bo'lganligi bois, bunday maqsadlarga aniq rejalashtirilgan yo'l xaritalarida belgilangan vazifalardan iborat ishlarni hayotga tatbiq etish orqali amalga oshirish maqsadga muvofiqdir. Vatanparvarlik mavzusida juda ko'p olim-u ulamolarimizning ijod namunalariyu, bu haqdagi fikrlari bizgacha yetib kelgan. Amir Temur, Alisher Navoiy, Muhammad Zaxiriddin Bobur, Mirzo Ulug'bek va boshqa ajdodlarimizning ijod namunalari hozirgi kungacha, ya'ni bizning zamonamizda ham o'ziga xos o'rin egallagan bo'lib, yoshlar tarbiyasida ibrat, namuna sifatida qo'llanib kelinmoqda. Vatan tushunchasini har kim har xil ma'noda, o'zining tushunish darajasida talqin qiladi. Bu - insonning tug'ilgan, kindik qoni to'kilgan joydir, bolalik, yoshlik davri o'tadigan, ta'lim-tarbiya topadigan, safar qilsa, mudom qo'msaydigan joydir. Vatanni sevish, uning ravnaqi yo'lida xizmat qilish, uni yomon ko'zdan, qora kuchlardan himoya qilish, uning sha'nini himoya qilish - bularning barchasi siz-u bizning oldimizda turgan mas'uliyatli vazifalardandir. Vatan tushunchasini, uni sevish, ardoqlash, himoya qilish tuyg'usi nafaqat insonda, balki hayvonot olamida ham kuzatish mumkin. Baliq suvga, hayvon o'zining iniga, hasharot uyasiga intiladi.

Olimlar vatanparvarlik tarbiyasini “barkamol, rivojlangan, oliy ma'lumotli, ijtimoiy faol va milliy ongli, chuqur fuqarolik mas'uliyatiga, sog'lom intellektual, ijodiy va ma'naviy fazilatlarga, qarindosh-urug' va vatanparvarlik tuyg'ulariga, mehnatsevarlik, iqtisodiy zukko, tashabbuskorlik va mehnatsevarlikka ega shaxsni shakllantirish” deb tushunadilar.”

Zamonaviy sharoitda vatanparvarlikning asosiy tamoyillari:

- vatanparvarlikning shaxsiy ahamiyatini jamiyat bilan uyg'unlashtirish;
- milliy qadriyatlarga asoslangan vatanparvarlik tarbiyasini nafaqat kelajakka, balki bugungi kunga ham yo'naltirish;
- milliy o'zlikni anglashni baynalmilalizm, bag'rikenglik bilan birlikda rivojlantirish;
- vatanparvarlikning o'zini ijtimoiy-ma'naviy qadriyatlar toifasiga kiritishni belgilovchi “Vatan”, “Ona yurt”, “Xalq” kabi asosiy tushunchalarning ahamiyatini anglash. Vatanparvarlik har bir millatning ijtimoiy va ma'naviy qadriyati, shuningdek,

shaxsning ijtimoiy va axloqiy shakllanishining ajralmas qismi bo'lib, quyidagilarni ko'rib chiqish mumkin:

- kognitiv daraja (axloqiy yoki siyosiy tamoyil);
- hissiy daraja (axloqiy tuyg'u);
- xulq-atvor darajasi (integrativ axloqiy sifat).

Vatanparvarlik tuyg'usini aniqlashda vatanparvarlikning shaxsiy ahamiyati bilan ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan vatanparvarlik o'rtasidagi bog'liqlikni mustahkamlash alohida ahamiyatga ega. Vatanga muhabbat oliy ma'naviy-axloqiy tuyg'u sifatida jamiyatning shaxs, ya'ni vatanparvarning o'z ehtiyojlariga bo'lgan ehtiyojlarini belgilaydi.

Yoshlar tarbiyasi masalasi davlatimiz siyosatining hozirgi kunda eng muhim strategik vazifalaridandir. Yoshlar tarbiyasi tarbiyalash va ularning shaxsini har tomonlama kamol toptirish barcha umumta'lim maktablari zimmasiga yuklatilgan. Bu vazifalar o'quvchilarda barcha qobiliyatni o'sishiga, ijodiy intilishni vujudga keltirishga asosiy omil bo'lib hisoblanadi. Ilg'or g'oyalarni davrimizda roy berayotgan o'zgarishlarni, shuningdek, tarixiy mavzularni zamonaviy ruhda tushuntirish o'g'il va qizlarda g'oyaviy e'tiqodni ma'naviy dunyoqarashni tarbiyalash uchun boy manba bo'lib hisoblanadi. Shundagina yosh avlod ruhiga his-hayajonli ta'sir ko'rsatadigan ularda mardlik, jasurlikni, tashabbuskorlikni tarbiyalaydigan mustahkam milliy tarbiya tizimi tarkib topadi. Vatanparvarlik tushunchasi ko'pincha harbiy faoliyatga nisbatan ishlatiladi. Bir jihatdan olib qaralganda, bu to'g'ri. Ammo, biz bu tuyg'uni faqat harbiylarga nisbatan ishlatsak, biz vatanparvarlikning tor ma'noda qo'llagan bo'lamiz. Vatanparvarlikni barcha faoliyat doirasida ko'rish maqsadga muvofiqdir.

#### FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. O'zbekiston Prezidentining Milliy g'oya, targ'ibot va ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish to'g'risidagi farmoni // Ta'lim. 2006 yil 26 avgust
2. Kolesnikova E. Yu., Lubskiy A. V. Yoshlar muhitida vatanparvarlik va fuqarolik: sotsiologik tadqiqotlar paradigmatlari // Gumanitar 2018. V. 7. 5-son. 174-183 b.. DOI 10.23683/2227- 8656.2018.5.14
3. Komenskiy Ya.A. Buyuk didaktika // Tanlangan pedagogik asarlar. M.: Uchpedgiz, 1955. 161-376 b..
4. Konstantinova O., Xaritonovich A., Abba P. Biz vatanparvarlarni tarbiyalaymiz // Maktabgacha ta'lim muassasasining o'qituvchi-metodisti. - 2012. 10-son. 11-24 b.
5. Moiseyuk N. E. Pedagogika: darslik. nafaqa. – M.: Granma, 1999. 348 b.